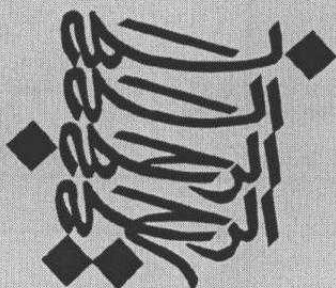

۱۵۲۷۵۸۱

س.ع.

به فرازمانی در قرآن کریم
کاد است و یستم برنامه ریزی سلولی عصر مدار

نویسند

دکتر علی اصغر پورعزت
استاد دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

چشم: ی پور
دانشجوی ۱ به تهران

انتشارات میدانچی

بهار ۱۳۹۶

سرشناسه :	پورعزت، علی اصغر، ۱۳۳۵:
عنوان و نام پدیدآور :	تدبیر فرازمانی در قرآن کریم / کاربست سیستم برنامه ریزی سلولی عصر مدار / نویسنده علی اصغر پورعزت، میثم علی پور.
مشخصات نشر :	تهران: انتشارات میدانچی، ۱۳۹۵.
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۷۸۱۴-۱۲-۳
وضعیت فهرست نویسی :	فبا
موضوع :	قرآن -- بررسی و شناخت
موضوع :	Qur'an -- Surveys
موضوع :	قرآن -- تحقیق -- روش شناسی
موضوع :	Qur'an -- Research -- Methodology
رده بندی کنگره :	BP۶۵/۲/۸۴۰۴ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی :	۲۹۷/۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی :	۴۵۱۶۶۷۳

تدبیر فرازمانی در قرآن کریم

کاربست سیستم برنامه ریزی سلولی عصر مدار

نویسندگان:

دکتر علی اصغر پورعزت میثم علی پور
استاد دانشکده مدیریت دانشگاه تهران دانشجوی دکتری دانشگاه تهران

مد : تولید: حسین کریمی
مد : اجراء: عاطفه سوری
مد : صفحات داخلی: آتلیه انتشارات میدانچی
مد : چپینی و صفحه آرای: انتشارات میدانچی
ارتباطات: الهام بیانی
قطع: رقعی
نوبت چاپ: ۱-۳۹۶
شمارگان: ۱۰۰۰
بهاء: ۱۲۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۱۴-۱۲-۳

دفتر مرکزی: تهران، سهروردی شمالی
خیابان خرمشهر، پلاک ۲۹، طبقه ۲

پایگاه اینترنتی
WWW.MEIDANCHI.IR

تلفن: ۸۸۵۱۵۱۵۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.
هرگونه کپی برداری و درج مطالب این کتاب در مجله دیگر منوط به
اجازه کتبی ناشر بوده و طبق قوانین حمایت از حقوق فرهنگ و
ارشاد اسلامی، متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

از مراکز پخش کتاب و کتابفروشی های تهران و شهرستان ها خواهشمندیم جهت دریافت امتیاز پخش
کتاب های انتشارات میدانچی فقط با تلفن ۸۸۵۱۵۱۵۰ تماس حاصل نمایند.

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۳	فصل اول: آغاز راه
۱۳	زبان، به مثابه فرهنگ
۱۴	واژگان و مفاهیم
۱۵	هدایت برپائش قول قرآن
۱۶	زبان قرآن
۲۳	دلالت قرآن و احادیث اهل بیت بر زبان و ویژه قرآنی
۲۸	چیستی زبان «عربی مبین»
۴۳	فصل دوم: الگوی اسوه آموزش قرآن
۴۳	تجلی اسوه حسنه در روش قرآن آموزی
۴۴	واژگان و مفاهیم رهنما
۴۴	قرآن بیان للناس، کتابی برای مردم
۴۵	مقدمات تدبیر
۴۶	سامانه آموزشی پیامبر اکرم (ص)
۴۷	آموزش شنیداری - گفتاری
۴۹	آسان سازی آموزش و پرهیز از هرگونه سخت گیری در آن
۵۲	استقبال از عرضه قرائت در جهت تصحیح آن

۵۳	ترغیب به نوشتن قرآن و استفاده از نسخهٔ مکتوب.....
۵۳	گسترش تصریف کلمات، آیات و سوره‌ها در جهت شناخت زبان قرآن و فهم آن.....
۵۷	نتیجهٔ بحث.....
۶۱	فصل سوم: استمرار شاگردی و تدبیر در محضر قرآن کریم.....
۶۱	عربی الهی.....
۶۲	وادی و بهیم رهنما.....
۶۲	نقشهٔ راه عمل به قرآن.....
۶۳	الف) اطاعت عتلاقی انسان مانند سایر کتاب‌های آسمانی و اخلاقی.....
۶۵	ب) اطاعت به مثابهٔ ع.....
۶۷	تدبیر در قرآن و تفاوت آن با تفسیر.....
۷۳	نقدی بر بنیان‌های متداول تفسیر قرآن کریم در مقام دانشمند علوم قرآنی.....
۷۵	الف) ناتوانی دانشمندان مدعی.....
۷۶	ب) ادعای کذب سلطه بر دانش قرآنی.....
۷۹	ج) باور به گستردگی روزافزون دانش بشری و بی‌اعتمادی به دانش قرآنی.....
۸۰	مثالی دربارهٔ تفاوت تفسیر و تدبیر.....
۸۲	تدبیر؛ وظیفه‌ای همگانی در مقام دانشجوی همیشگی محضر قرآن.....
۸۲	اختصاص تدبیر به دانشمندان متخصص.....
۸۵	باور به ضرورت تدبیر همگانی و فراگیر.....
۸۸	قصور مسلمانان و نقش آنان در مهجوریت قرآن.....
۸۹	آثار شگرف تدبیر در قرآن.....

۹۰.....	ترجمه ناپذیری قرآن.....
۹۶.....	نمونه‌ای از آسیب‌های ترجمه.....
۹۷.....	نتیجه بحث.....
۹۸.....	مباحث و پرسش‌های مهم فصل سوم.....
۹۹.....	بحث سؤالاتی برای مطالعه بیشتر.....
۹۹.....	کارگاه سوم) الگوی خوب تدبیر در زبان قرآن.....
۱۰۱.....	فصل چهارم: سیستم برنامه‌ریزی سلولی عصرمدار در خدمت قرآن.....
۱۰۱.....	سیستم آموزشی خرد.....
۱۰۲.....	واژگان و مفاهیم برنامه.....
۱۰۲.....	مفهوم سلول‌گرایی در طراحی سیستم.....
۱۰۳.....	سلول‌گرایی در برنامه‌ریزی.....
۱۰۴.....	ارزش کاربست برنامه‌ریزی سلولی عصرمدار.....
۱۰۷.....	ماهیت پیوندها در طراحی و اجرای برنامه‌های سلولی.....
۱۱۵.....	مشارکت عامه مردم.....
۱۱۶.....	ماهیت زمان در سیستم برنامه‌ریزی سلولی عصرمدار.....
۱۲۱.....	نتیجه بحث.....
۱۲۲.....	مباحث و پرسش‌های مهم فصل چهارم.....
۱۲۳.....	مباحث و سؤالاتی برای مطالعه بیشتر.....
۱۲۳.....	کارگاه چهارم) کاربست برنامه‌ریزی سلولی عصرمدار در خدمت به تدبیر در قرآن.....
۱۲۵.....	فصل پنجم: سیستم برنامه‌ریزی سلولی عصرمدار در خدمت تدبیر مستمر در قرآن.....

چشم‌انداز آینده.....	۱۲۵
واژگان و مفاهیم رهنما.....	۱۲۶
ماهیت پیوندها در تدبیر و فهم سلول‌های تدبیری یا رکوع‌ها.....	۱۲۶
الف. پیوندهای درون‌سوره‌ای.....	۱۲۷
محور موضوعی سوره‌ها.....	۱۲۸
قاء - ساین و رکوعات قرآنی.....	۱۳۰
ب. پیوندهای میان سوره‌ها.....	۱۳۷
کاربست سبب‌متم برنا ریزی سلولی عصرمدار برای تدبیر فرازمانی در قرآن.....	۱۴۰
نمونه‌ای از تدبیر رکوع.....	۱۴۹
نمونه‌ای از تدبیر سوره.....	۱۵۶
مباحث و پرسش‌های مهم فصل پنجم.....	۱۵۸
مباحث و سؤالاتی برای مطالعه بیشتر.....	۱۵۹
کارگاه پنجم) توسعه شبکه معارف قرآنی.....	۱۵۹
فهرست منابع.....	۱۶۱

مقدمه

قرآن کتابی است که ترجمه‌های ثابت و یکباره را بر نمی‌تابد؛ کتابی است زنده و شاهد که گذر زمان را مهار کرده است و فهم مخاطب از خود را به مقتضای آن اصلاح می‌کند؛ کتابی است فرازمانی و فرامکانی؛ کتابی که کلام بشری نمی‌تواند حقیقت آن را برای همیشه ربایان و اگرچه معصوم، مفسر حقیقی و سالم آن است؛ ولی به لحاظ استفاده معصوم از ورگان بشری، حتی تفسیر معصومان نیز از اولین معلم به اولین شاگرد و شاگردان بعدی همواره در حال رشد و تعالی بوده است. پس به مراتبی که واژگان بشر توسعه و تعالی می‌یابند، امتیاز فهم بشری نیز توسعه یافته‌تر از قرآن حاصل می‌شود. البته شک نیست که این همه در پرتو هماهنگی بی‌نظیر کتاب خدا و عترت (چهارده معصوم علیهم‌السلام) ممکن شده است.

از سویی قرآن کتابی است که به تنوع موضوع به ۵۵۵ واحد موضوعی متمرکز بر یک محور خاص (با وابستگی متقابل و انسداد به یکدیگر) تقسیم شده است. پس در هر عصر مفروض، ۵۵۵ دستورالعمل ارشادی مستقل از آن ساطع می‌گردد که با حدوث هر عصر جدید و با هر تحول زبانشناختی، احتمالاً از ۵۵۵ دستورالعمل ارشادی مستقل و حوزه‌های دلالت آنها و همچنین بصیرت و روشن‌بینی حاصل از آنها، ارتقا می‌یابد.

پس قرآن کتابی است که هر چند می‌توان کل آن را در جزء آید، چنانکه گفته‌اند: «سورة مبارکه حمد معادل با کل قرآن است، یا آیه شریفه «بسم الله الرحمن الرحيم» خلاصه کل این کتاب عظیم است! می‌توان آن را در ۵۵۵ حیطه موضوعی مستقل دم کرد. ولی باید دانست این فهم که در هر عصر، عطر و بویی تازه و دلالتی جدید و زوایای فراخور

۱. ساخت هولوغرافیک بی‌نظیر آن، گواه بر هماهنگی کامل آن با سنت آفرینش است؛ آفرینشی که همواره در طبیعت و جامعه و ماوراء، کل و جزء را معرف یکدیگر ساخته است.

نیازهای بشر آن نسل باز می‌تاباند، همواره هماهنگ و هم‌راستا و هم‌نوا در جهت حکم اصیل ابتدایی یا همان «هدایت پارسایان» به سوی سنت متعالی «تکامل مکارم اخلاقی» است.

با این دو مقدمه، ملاحظه می‌شود که سیستم برنامه‌ریزی عصر مدار، می‌تواند در خدمت هر دو امر مهم یاد شده قرار گیرد و این امکان را فراهم کند که با مدیریت بهتر دانش بشری، دانش اندوخته شده و جمع‌آوری شده توسط نسل‌های متعدد، در عصرهای متوالی، در خدمت فهم دوباره و چندباره و نوین این کتاب زنده و جاوید قرار گیرد. ان شاء الله.

منظور از سناریو گرای، تمایل به طراحی انواع سیستم‌ها، برحسب ریزترین واحدهای مستقل قابل صورت است. سلول‌گرایی را می‌توان در طراحی بسیاری از سیستم‌ها، من جمله سیستم‌های اجتماعی و علمی، دانشی، مورد توجه قرار داد. در صورت دقت در استفاده از معنی سلول‌گرایی در سناریو گرای و سیر، امکان تصحیح اشتباهات اجتماعی افزایش می‌یابد و امکان اعمال تجدید نظر در معیار در قطعات برنامه و جرح و تعدیل آنها فراهم می‌آید. منطق سلول‌گرایی ملهم از سلسله خلقت و آفرینش در طبیعت است که به انواع سیستم‌ها قابل تسری است. یکی از مهم‌ترین معیار قابل برنامه‌ریزی سامان‌مند، برنامه‌ریزی آموزشی است؛ به ویژه آموزشی که در خدمت ترویج تذکر در قرآن باشد.

منظور از سلول‌گرایی در برنامه‌ریزی، تمایل به درجین قطعات برنامه در قالب مجموعه‌ای از سلول‌ها یا سناریوهای مستقل است. باید در ترتیب، هر سناریو جزئی از برنامه‌ای کلان محسوب می‌شود که هر چند به صورت مستقل به اجرا در می‌آید، ولی می‌توان طراحی آن را در سطح کلان، به گونه‌ای انجام داد که اجزای هر سناریو یا سلول برنامه‌ای، روی زمان‌بندی و نحوه اجرای مجموعه‌ای از سناریوها یا سلسله‌ها، دیگر تا آینده برآورد شده، تأثیر داشته باشد. بر این اساس، در توسعه روش سلول‌گرایی، بر

ضرورت اجتناب‌ناپذیر "ثبات عقلانی" و "انعطاف اضطراری" برای مواجهه مؤثر و کارآمد با تنوع‌ها و پیچیدگی‌های موجود در واقعیت‌های جهان معاصر، تأکید می‌شود.

اگر آموزش هریک از واحدهای مفهومی آیات قرآنی، به مثابه یک بسته نسبتاً مستقل مدنظر قرار گیرد، می‌توان از سیستم سلول‌گرایی برای این مهم استفاده کرد. همچنین هنگامی که نایل به معنای ژرف یک بسته نسبتاً مستقل از این آیات شریف، مقصود پژوهش قرآنی ما باشد، می‌توان از این سیستم بهره گرفت. بنابراین، می‌توان سلول‌گرایی را به منزله ابزاری در خدمت تدبیر فرازمانی و فرامکانی در قرآن کریم، مدنظر قرار داد.

هرچند مدتهاست آموزش زبان قرآن و روش تدبیری آن، چندی است که آغاز شده، ولی هنوز پویندگی کم ندارد در چنین شرایطی، توجه به نیازهای عصرهای آینده برای توسعه و بهبود این روش بسیار حائز اهمیت است. در این نگاه، باید دانش به استخدام برنامه تدبیر در قرآن درآید و سیستم تدبیر شایسته تدبیری قرار گیرد. برای مثال، می‌توان با استخدام دانش مدیریت، به اریست سیستم برنامه‌ریزی سلولی عصرمدار" برای این مهم همت گماشت. در این امتداد، می‌توان سیستمی طراحی کرد که بتواند ریزترین واحدهای مستقل قرآنی را در کانون توجه قرار دهد و تحولات عصرهای متوالی را رصد کند و برای فهم مستمر آحاد بشر از قرآن کریم، یک سیر تکاملی تدبیر و استفاده از آیات را در مواجهه با شرایط پویا و در حال تحول جهان معاصر، فراهم آورد. با استفاده از این سیستم، ضمن آنکه تدبیر در مسیری لایتناهی مدنظر قرار می‌گیرد، بشاگرد راه می‌تواند فهم تدبیری خود از این آیات شریف را در قالب سیستم‌های مکمل فرازمانی و فرمکانی تکامل بخشد.

هر سلول تدبیری، بر یک سناریو یا فهم عصری از "یک رکوع در یک عصر" دلالت دارد. این سلول‌ها را باید در قالب مجموعه‌ای از خرده‌سیستم‌های متوالی بر پیوندهای سخت و شدید و پیوندهای نرم و منعطف در نظر گرفت.

برنامه ریزی سلولی عصرمدار، با این هدف طراحی می‌شود و در خدمت تدبیر در قرآن قرار می‌گیرد که امکان بهینه‌سازی مستمر فهم و دریافت از قرآن را فراهم سازد و ماهیت تسلسلی دریافت‌ها و برداشت‌های برآمده از یک رکوع را در معرض توجه و درک صحیح قرآن‌پژوهان و سایر علاقمندان قرار دهد. این ماهیت تسلسلی، به ویژه تحت تأثیر ماهیت پیوندهای سیستمی میان آیات، رکوعات و سوره‌ها قرار می‌گیرد.

با این ترتیب در هر عصر تحوکی، تحت تأثیر یافته‌های عصرهای قبلی و یافته‌های جدید، حداقل یک یافته جدید درباره یک رکوع قرآنی به دست خواهد آمد. بنابراین، در هر مورد تدبیر، با استیاب به حداقل یک یافته تدبیری جدید، می‌توان عصر جدید تدبیر را آغاز کرد؛ البته ممکن است در یک عصر خاص، یافته‌های تدبیری بسیار زیاد و اثرگذار باشند و در عصری دیگر محدودتر جلوه نمایند.

هدف از به کارگیری سیستم برنامه‌ریزی سلولی عصرمدار برای خدمت به تدبیر در قرآن، علاوه بر راه‌اندازی جریان تدبیری در میان مسلمانان و عاشقان قرآن، پیوند دادن میان فهم‌ها و دریافت‌های گوناگون است. این ترتیب، رای مثال، فردی که در عصر E در ایران زندگی می‌کند، در ورای زمان‌ها و مکان‌ها می‌تواند با فردی در عصر G (مثلاً دو دهه بعد) در آمریکا یا عربستان یا ژاپن مرتبط شود و اطلاعات دریافتی خود را به آنها برساند تا سه نسل بعد در عصر K، یک عراقی بتواند به در فتنان بهتری از آن رکوع تدبیری، دست یابد. ممکن است این تدبیر درباره رکوع ششم از سوره سم (آل عمران، ۵۵ - ۶۳) باشد که طی آن، متدبیر ایرانی بر فهم افرادی که در عصر G در آمریکا یا عربستان یا ژاپن زندگی می‌کنند و درباره همین رکوع یا رکوع اول از سوره ۹ (عنکبوت، ۱ - ۱۳) تدبیر می‌کنند، تأثیرگذار باشد. او همچنین ممکن است از دستاوردهای همین درباره این رکوع یا رکوع‌های مرتبط در گذشته استفاده کند. بر این اساس، این سیستم به ایجاد یک شبکه معرفتی قرآن‌محور، در جای جای کشورهای جهان، به ویژه کشورهای اسلامی،

می‌انجامد و به شکل‌گیری یک بانک مدیریت دانش فرازمانی و فرامکانی کمک می‌کند؛ با این باور مهم که همه چیز را همگان دانند و همگان هنوز متولد نشده‌اند!

اعتراف می‌شود که این اولین بار است که سیستم برنامه‌ریزی سلولی عصرمدار، به طور صریح برای توسعه یک بانک دانشی متعالی به کار می‌رود؛ هرچند این سیستم قابل توسعه و تمیم و تصحیح باشد که این مهم مستلزم بهره‌مندی از آراء صاحب نویسندگان است. این کتاب را مقدمه‌ای تلقی کنید برای توسعه یک بانک دانش فرازمانی و فرامکانی که با دستگاه‌های الکترونیکی در سطح شبکه جهانی دانش قابل توسعه است.

نگارندگان در بدوین این اثر وامدار مذاکره و مشاوره با استادان ارجمندی‌اند که با تدوین آثار علمی و حارث مقالات و کتاب‌های نفیس و انجام پژوهش‌های ارزشمند در خدمت به توسعه معارف قرآنی، راهنمای آنان بوده‌اند. بویژه از این میان شایسته است که از استادانی چون آیت‌الله عبدالعزیز، آیدی آملی، دکتر محمدعلی لسانی فشارکی، دکتر ابوالفضل خوش‌منش، دکتر حسین رادی، زنجانی، دکتر محمدسعید تسلیمی، دکتر ولی‌الله نقی‌پورفر و خانم دکتر سایینا نوبری و خام و دیده عامل محبوب تشکر و قدردانی نمایند. توفیق همه این بزرگواران را در خدمت شکل‌دهی جامعه قرآنی مسئلت می‌نماییم.

نگارندگان این کتاب را به هم‌نوعان خود تقدیم می‌کنند و نسخه الکترونیکی را به رایگان در اختیار عامه مردم قرار می‌دهند. این مهم، با حمایت انتشارات میدانچی تسریع و تسهیل شد که بدین وسیله از دست‌اندرکاران آن سپاسگزاران می‌باشیم.

علی‌اصغر پورعزت

استاد دانشگاه تهران

میثم علی‌پور

دانشجوی دکتری دانشکده تهران